Deventer Landstad

Ontwerpstudie naar en concepten voor de ontwikkeling van Deventer en haar ommelanden.

PALMBOUT
Urban Landscapes.

Deventer Landstad

Ontwerpstudie naar en concepten voor de ontwikkeling van Deventer en haar ommelanden.

Twee snelheden

De maatschappelijke dynamiek in landstad Deventer kent ogenschijnlijk twee snelheden. Het landelijk gebied lijkt traag te transformeren. De kwaliteit van de streek wordt bepaald door landschappelijk schoon, landgoederen in de IJsselvallei en een agrarische bedrijfsvoering. Het kaartbeeld wordt in sterke mate bepaald door twee fenomenen. De radiale wegenstructuur verbindt Deventer met haar ommelanden. Daarnaast ontwateren de weteringen het gebied. Deze watergangen trekken licht gebogen voren door het cou-lisselandschap van bosranden, bomenlanen, boerenhoeves en dorpen. Verspreid langs de radiale uitvalswegen ligt een aantal kleine dorpen in het landelijk gebied.

De bedriegelijke rust in de ommelanden staat in schril contrast met de explosieve veranderingen in het stedelijk gebied. De oost-west gerichte infrastructuur van snelweg en spoor die Deventer raakt aan zijn zuidrand en de positie van de stad als hoekpunt in de stedendriehoek Apeldoorn, Deventer, Zutphen heeft de ontwikkeling van de zuid-flank van de stad versneld. De van oorsprong concentrische stadsvorm verschuift meer en meer naar een hybride ruimtelijke structuur. Enerzijds ontstaat er een verstedelijkingsband langs de zuidflank waar de maatschappelijke dynamiek en de plaats van Deventer in nationale en internationale netwerken zichtbaar wordt. Anderzijds groeit er een aantal bebouwingsschillen aan de luwe noordoostzijde van de stad waar het goed en rustig wonen is.

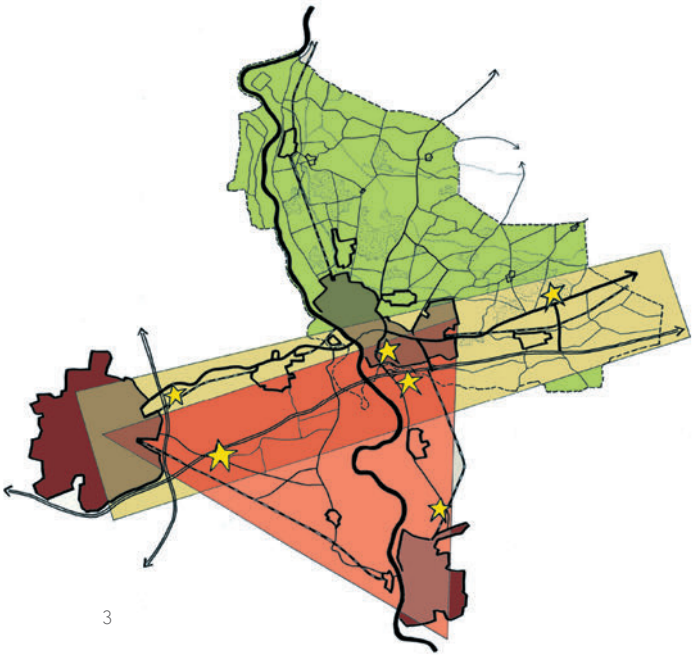

3

Gebied: gemeenten Deventer,
Olst en Bathmen.
Programma: op basis van maximaal laad-
vermogen.
In opdracht van: Keuning Instituut.
Ontwerp.
Studieontwerp: 2000.

1

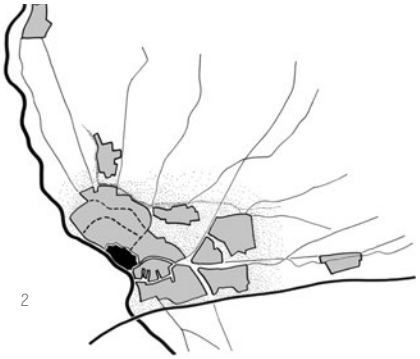

2

1. bestaande dorpen
en nieuwe nederzettingen

2. radialen en weteringen

3. de stedendriehoek

De kleine grote stad

Deventer heeft door zijn voorzieningenniveau, de groei van de dienstensector en zijn aantrekkelijk uitgaanscentrum het imago van een grote stad. De kwaliteit van deze grote stad ligt echter tevens besloten in haar kleinschalige, intieme en compacte ruimtelijke structuur. Deze paradoxale kwaliteit van kleine grote stad kan verder versterkt worden door een ruimtelijk beleid van enerzijds hoogwaardige stedelijke herstructuring en anderzijds van beperking van een verdere concentrische groei van het stedelijk gebied. Het koesteren van het imago van de kleine grote stad is een van de garanties voor de aantrekkingskracht van Deventer als vestigingsplaats in de periferie van de Randstad.

Het landelijk gebied staat op de drempel van ingrijpende veranderingen. Het boerenbedrijf zal als vormgever en rentmeester van het landschap in de toekomst een minder dominante rol spelen. Parallel hieraan verandert de bete-kenis van de dorpen in het landelijk gebied. De dorpen worden het toevluchtsoord van (rand)stedelingen die de rust en de ruimte verkiezen boven de drukte van de (rand)stad. Ons voorstel om nieuwe nederzettingen te ontwikkelen in het landelijk gebied anticipeert op deze ontwikkeling en geeft het landelijk gebied rond Deventer nieuwe kansen op ontplooiing.

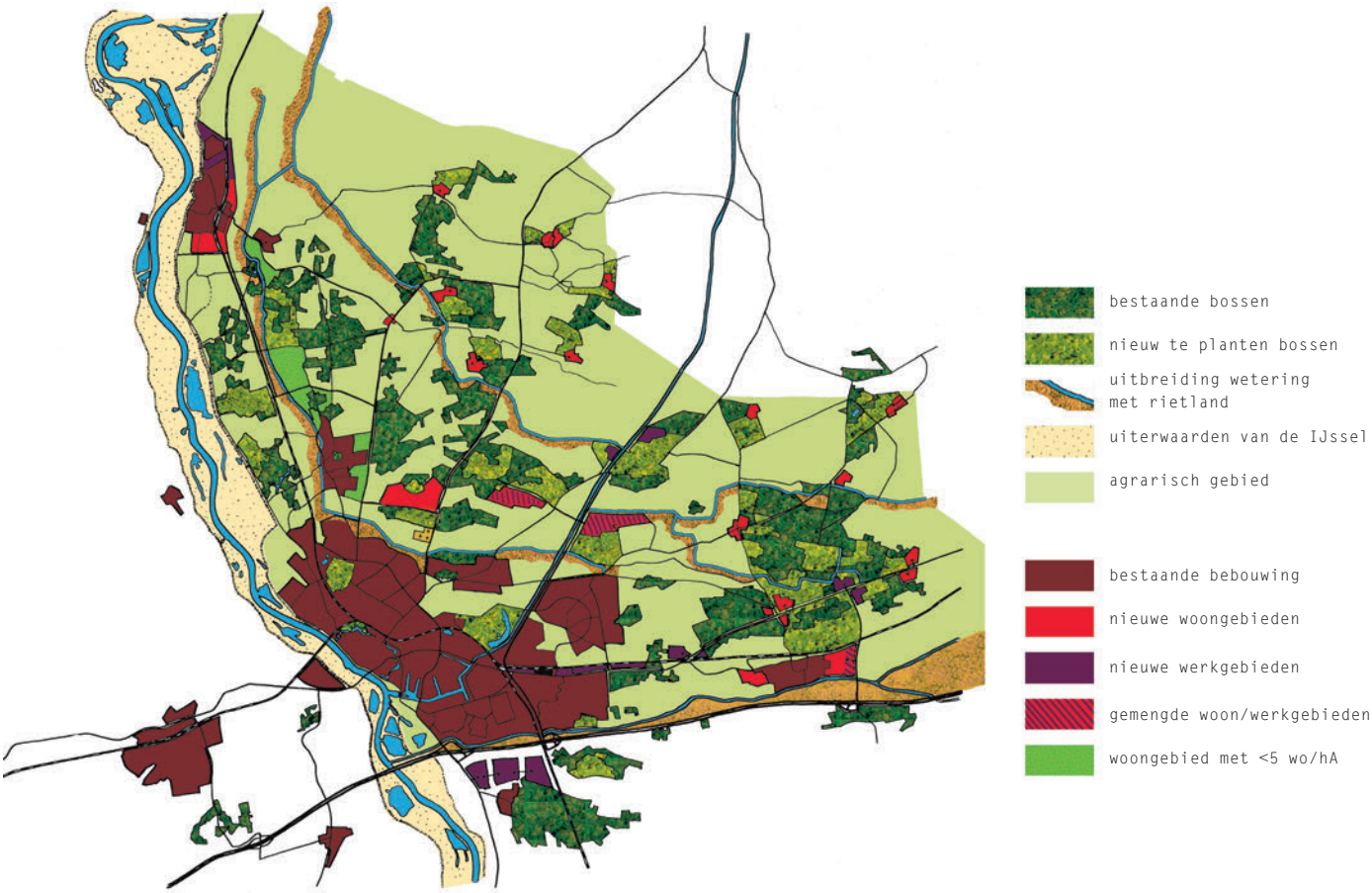

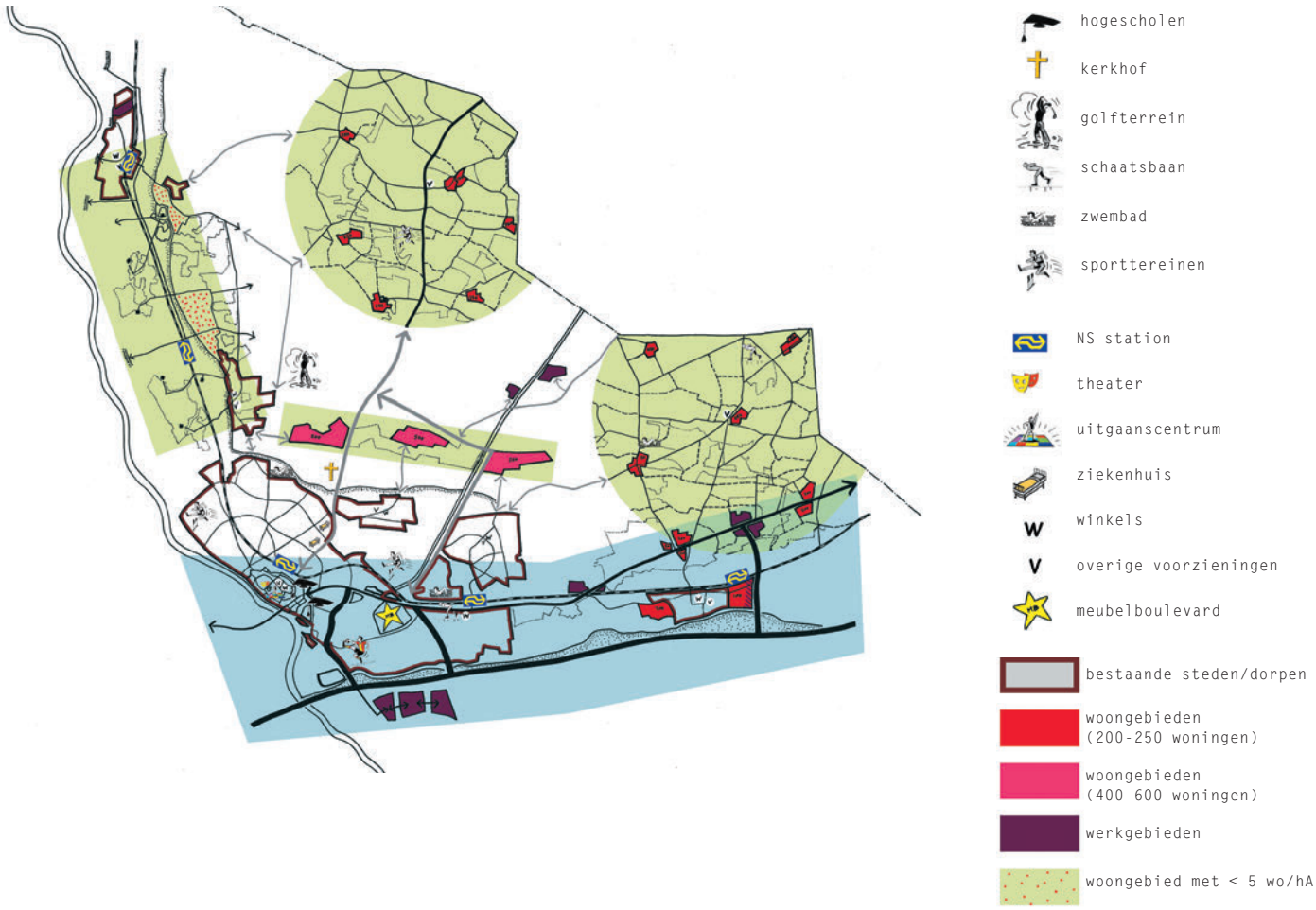

Intelligent parasiteren

De ontwerpschets richt zich op het luwe gebied ten noordoosten van Deventer. Een ontwikkelingsstrategie van intelligent parasiteren op bestaande kwaliteiten kan door de geringe noodzaak om zware voorinvesteringen te doen ruimte scheppen voor ruimtelijke ontwikkelingen op een kleinere of individuele schaal. Zo kan spontaniteit een grotere kans krijgen in de ruimtelijke veranderingsprocessen.
De ontwerpschets toont aan dat in landstad Deventer nieuwe woon-, werk- en recreatieprogramma's kunnen meeliften op de kwaliteiten van de bestaande topografie.
De mate waarin wonen en werken een plaats kan vinden in het gebied wordt begrensd door de bestaande opnamecapaciteit, het maximale laadvermogen van de streek.
De meer dynamische zuidkant van het gebied, als onderdeel van de stedendriehoek, vraagt daarentegen om grootschaliger inversteringen en structuurveranderingen. Deze vallen buiten het kader van deze ontwerpschets.
Het huidige netwerk van wegen en paden vormt de 'hardware' waarop de nieuwe programma's kunnen worden geladen. Daarnaast wordt het laadvermogen begrensd door de draagkracht van het landschap zelf. De nieuwe ontwikkelingen nestelen zich in het aanwezige coulissen- en boslandschap en voegen daar een nieuwe dimensie aan toe. In de ontwerpschets is de grens van dit laadvermogen van het landschap verkend.
Het uitdagende van de schets is gelegen in de stelling dat dit meeliften zodanig kan worden geregisseerd dat de aanwezige kwaliteiten niet slechts worden benut maar dat nieuwe kwaliteiten ontstaan en de vitaliteit van het gebied wordt versterkt. De parasiet wordt op deze wijze gaandeweg het proces de kiem van nieuwe ontwikkelingen en vitaliteit.

1. bestaand netwerk
2. auto netwerk
3. recreatief netwerk
4. voorzieningen netwerk
5. water netwerk
6. agrarische bedrijvigheid

1

2

3

4

5

6

leerlingenaantal basisschool

opnamecapaciteit verkeersnetwerk

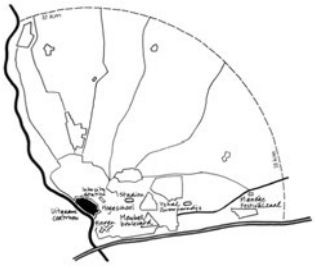

stedelijke voorzieningen

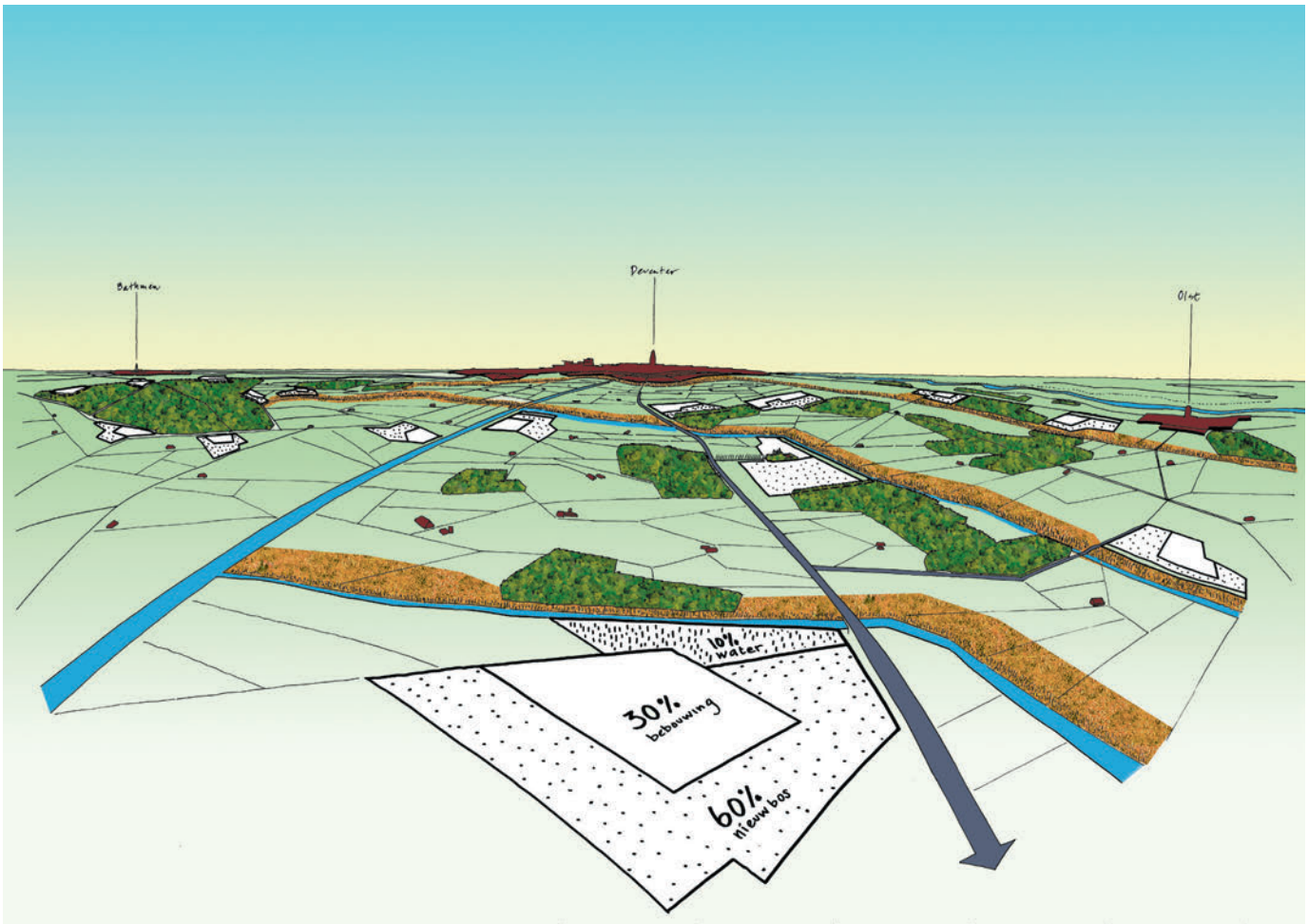

Nieuwe coalities

De ontwerpvoorstellen doen een poging om de ontwikkelingskansen die de streek rondom Deventer biedt te verzilveren. De ruimtelijke voorstellen veronderstellen betrokkenheid van alle partijen in de regio. Deze integrale werkwijze op een regionale schaal gaat er van uit dat de ruimtelijke ordenaars, natuurbeheerders, agrarische belangenorganisaties, diverse overheden en ontwikkelende partijen elkaar vinden in nieuwe samenwerkings-verbanden. Deze nieuwe coalities kunnen in combinatie met een regionaal grondbeleid kunnen de basis leggen voor de ontwikkeling van grensverleggende concepten voor waterbeheer, natuurbouw en de introductie van nieuwe vormen van wonen en werken in het landelijk gebied.

Drie occupatie- strategieën.

De landschappelijke karakteristieken van Landstad Deventer vormen de bedding voor een drietal occupatie-strategieën. Deze strategieën laten zien hoe toekomstige woon- en werkprogramma's zich in het landelijk gebied kunnen nestelen.

1. bos enclaves Holterweg

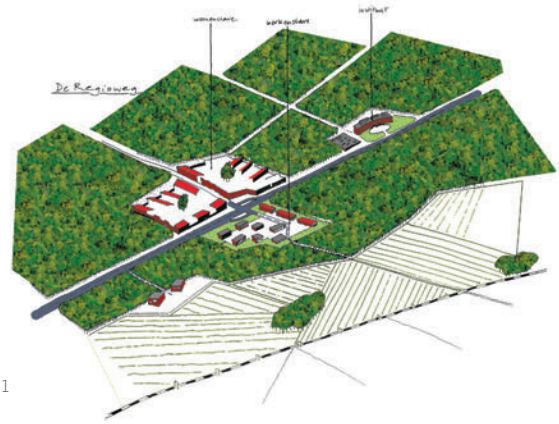

1

2. landgoederen IJsselvalei

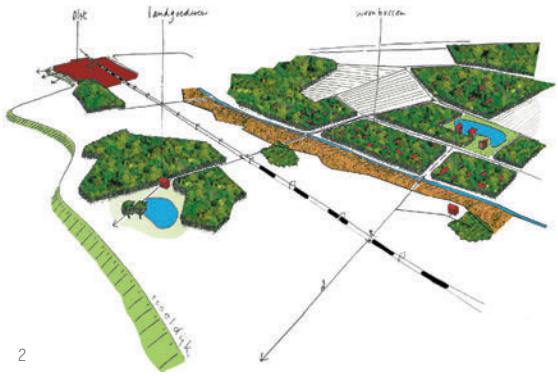

2

3. dorpen

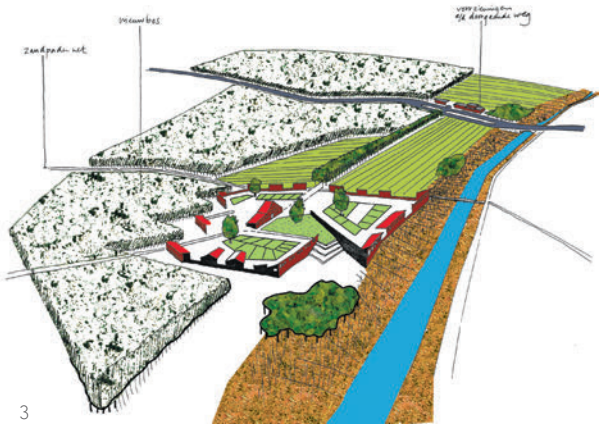

3

Enclaves langs de Holterweg

Het regionale netwerk op afstand van de snelweg wordt drager van nieuwe ontwikkelingen. Woonconcepten voor specifieke doelgroepen, commerciële en niet-commerciële instellingen, hoogwaardige bedrijvigheid en recreatieve functies worden door de Holterweg aaneengeregen tot een veelkleurig kralensnoer van enclaves. Door alleen de open ruimtes in het bestaande boslandschap te benutten en nieuwe bebouwing te combineren met bosaanplant ontstaat een lommerrijke bomenlaan met daarlangs een reeks van geprivatiseerde en semi-openbare domeinen.

Landelijk gebied

Op strategische plekken in het landschap worden nieuwe nederzettingen gesitueerd. De optelsom van verspreide woonkernen en oude dorpen in samenhangende netwerken functioneert als een in fragmenten uiteengelegde woonwijk. Door de woonbebouwing te concentreren in twee clusters van nieuwe en oude dorpen blijven grote aaneengesloten gebieden beschikbaar voor agrarisch gebruik. Het ontwikkelen van nieuwe nederzettingen is mogelijk wanneer ook nieuw bos wordt aangeplant en maatregelen worden genomen ten gunste van de waterhuishouding.

In de IJsselvalei
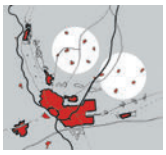
In de IJsselvallei wordt het netwerk van secundaire wegen en zandpaden gebruikt als ontsluitingsstructuur voor een diffuus verkavelingspatroon. De kwaliteit van Diepenveen en de in het gebied aanwezige landgoederen als twee vormen van wonen op grote kavels wordt hier als uitgangspunt genomen. Door een uitgekiende strategie waarin nieuwe aanplant van bos, het ontwikkelen van nieuwe natuur langs de zandwetering en het uitgeven van open terrein aan individuele bouwers samengaan, ontstaat een woonlandschap met een lage dichtheid.